

МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дяченко Н.І., Поліщук Н.О.

Красноармійський індустріальний інститут

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

В статті проаналізовані заходи контролю знань в умовах модульно-рейтингової системи та їх вплив на підвищення якості освітньої діяльності у вищому навчальному закладі.

Модернізація системи вищої освіти в Україні здійснюється за допомогою вдосконалення навчального процесу з метою підвищення якості освіти. Ефективність функціонування будь-якої системи великою мірою залежить від кількості та якості її складових. Перевага кількісних елементів над якісними призводить до нестійкості, нестабільності системи та непередбачуваності результатів її діяльності. в умовах впровадження вимог Болонської декларації актуалізується проблема якості освітньої діяльності, адже від її розв'язання залежить і науково-технічний, і духовний розвиток суспільства.

Принцип системності передбачає аналіз окремих елементів у їхніх зовнішніх та внутрішніх взаємовпливах і взаємозалежностях. Одним з ключових елементів модульно-рейтингової системи організації навчання є створення дієвої, ефективної та мотивуючої форми контролю знань студентів.

Як свідчить аналіз науково-педагогічних джерел зам цією проблемою, вона є актуальною і потребує подальшої розробки. Окремі аспекти контролю знань, отриманих студентами, в умовах модульно-рейтингової системи розглядаються в роботах Г.О.Ковальчук, Т.Лукіної, Л.М.Віткіна, Ю.Бондарчука та інших. [1]

Разом з тим, сьогодення ставить все нові виклики перед дидактикою та методикою освітньої діяльності. тому метою даної статті є аналіз заходів контролю знань з позицій підвищення якості освітньої діяльності.

Контроль як управлінська функція є однією з найважливіших складових кожної діяльності, зокрема освітньої. Сучасною потребою є удосконалення підходів до контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів, адже це є елементом забезпечення якості освіти. Під якістю освіти розуміють зумовлений соціальним замовленням рівень сформованості наперед заданих навчальною програмою вмінь, рис, якостей людини, яка навчається. [2] Згідно Закону України «Про вищу освіту» під якістю освіти розуміють ступінь відповідності набутих знань, умінь і навичок студентів вимогам стандартів вищої освіти. Для вирішення проблеми підвищення якості освіти власне і запроваджена модульно-рейтингова система.

Модульне навчання було започатковане наприкінці Другої світової війни, коли вкрай було потрібно підготувати фахівців робочих спеціальностей за відносно короткий проміжок часу. Цим вимогам найкращим чином відповідало модульне навчання, яке дозволяло гнучко будувати навчальний процес, обирати різні види та форми навчання, найбільш прийнятні для конкретної аудиторії.

На думку О.І.Козієвської, серед дослідників теорії модульного навчання немає одностайної думки щодо визначення поняття «модуль». Але більшість погоджується з тим, що модульно-рейтингова система навчання відповідає принципам Болонського процесу, а саме: індивідуалізації навчання, приділення уваги до самостійної роботи студентів, підвищення мотивації молоді до навчання впродовж життя. [3, с.199-200] Досвід вітчизняної педагогічної практики виявив, що оптимальним є поєднання модульної організації навчання з рейтинговою системою оцінювання знань, умінь та навичок студентів.

Рейтинг - дослівно з англійської - оцінка, деяка числова характеристика якогось якісного показника. Під рейтингом розуміють «накопичена оцінка». У вузівській практиці - це деяка числова величина, виражена за багатобальною системою, що інтегрально характеризує успішність і знання студента з одного або декількох предметів протягом якогось періоду навчання.

Більш повним є трактування рейтингу як сумарної оцінки якості роботи студента за весь період вивчення певної дисципліни. При цьому враховується не лише рівень здобутих студентом знань, умінь та навичок, але й регулярність відвідування занять, активність на семінарських та практичних заняттях, характер навчальної роботи (систематичність, нерегулярність), навчально-творча діяльність, особистісні додаткові характеристики (культура мовлення, спілкування тощо).

Рейтингова система є ефективною:

- по-перше, вона враховує поточну успішність студента і тим самим активізує його самостійну роботу;
- по-друге, більш об'єктивно й точно оцінює знання студента за рахунок дробіння 100-бальної шкали оцінок;
- по-третє, створює основу для диференціації студентів, що є важливим при переході на багаторівневу систему навчання;
- по-четверте, дозволяє отримувати детальну інформацію про виконання кожним студентом графіка самостійної роботи.

Значна кількість українських вищів використовує модульно-рейтингову систему навчання, яка певною мірою підсилює мотивацію студентів до отримання знань. Рейтинг студента з предмета складається як сума оцінок за окремими видами навчальної діяльності за формулою:

$$A+B+C+D = R \text{ (100 балів)}$$

де А,В,С,Д - види навчальної діяльності (робота з теоретичним матеріалом та на лекціях; робота на практичних заняттях і семінарах; розробка індивідуальних робіт, участь в творчих конкурсах і олімпіадах з дисципліни, модульна контрольна робота тощо).

Протягом семестру за виконання кожного виду роботи студент набирає бали, і тому до мінімуму зводиться вплив випадкових і суб'єктивних психологічних факторів, знижується адміністративний тиск, активізується свідомо самостійна робота студента. Підсумкова оцінка стає більш об'єктивною, прозорою, оскільки базується на декількох видах роботи. Оцінка знань тільки за письмовою роботою, на нашу думку, стимулює бажання студента «пограти у везіння» або використати шпаргалку. Крім того, психологічне навантаження під час такої роботи зростає. Психологічний дискомфорт відчувають не тільки студенти, а і викладачі, особливо тоді, коли треба оцінити не власне рішення задачі або креслення, а сформованість світоглядних принципів і уявлень, як, наприклад, у філософії.

Об'єктивна оцінка допомагає студентам критично оцінити свої досягнення та помилки, правильно організувати свою подальшу роботу, забезпечити її системність і регулярність, застосувати здобуті теоретичні знання у практичній діяльності.

Разом з тим, у більшості випадків автори пропонують технократичний підхід до застосування контрольних заходів: кількість відвіданих занять, відсоток виконаних робіт тощо. Таким чином, недоліком цих методів є те, що вони ґрунтуються на визначенні певного кола показників для всіх навчальних курсів, і не враховують специфіки оцінки якості навчання окремим дисциплінам, зокрема – гуманітарним.

Це пов'язано з тим, що соціально-гуманітарні дисципліни виконують не тільки гносеологічні, методологічні функції, але і аксіологічні. За допомогою гуманітарних дисциплін здійснюється виховний вплив на особистість студента, його світогляд та подальший життєвий сценарій. Постановка мети вивчення дисциплін враховує ці особливості, а оцінка якості освоєння навчального матеріалу не зважає на світоглядні та виховні елементи. Тому критерії оцінки містять переважно формалізовані елементи. На нашу думку, якість оцінювання повинна мати підвалиною змістовні характеристики результатів освоєння навчальної програми. Тому потрібно говорити не про критерії оцінки, а про контроль за формуванням рівня компетенцій з окремих дисциплін гуманітарного циклу. Так, критерієм когнітивної (змістовної) компетенції є глибина і системність знань; здатність формувати мету і задачі; здійснювати аналіз та систематизацію отриманого матеріалу із застосуванням методологічних принципів процесу пізнання; формулювати питання та відповідати на них; проводити аналіз альтернативних теорій і концепцій конкретної науки.

До особистісної компетенції треба віднести позитивну динаміку освоєння дисципліни студентом, а саме: підвищення інтересу до знань впродовж їх освоєння; посилення професійної спрямованості отриманих

знань; підвищення активності аудиторної та самостійної роботи; прагнення до участі в творчих конкурсах, проблемних лабораторіях тощо.

Процесуально-операційна компетентність передбачає знання методів моделювання, проектування та аналізу отриманої інформації; вміння проводити бібліографічну роботу і класифікацію джерел; навички якісно оформляти навчальну документацію тощо.

Авторами статті запропоновані критерії оцінки та контролю знань студентів з гуманітарних дисциплін, які впродовж декількох років використовуються при освоєнні філософії, психології, правових курсів і надає можливість об'єктивно оцінити компетентність студентів з даних дисциплін.

Модульно-рейтингова система оцінювання та контролю знань студентів робить цей процес більш гнучким, об'єктивним та стимулює студентів до активної самостійної роботи протягом всього періоду навчання, сприяє змаганням за якість знань – здорову конкуренцію, та виявленню у них творчих здібностей.

Враховуючи надзвичайно важливе значення контрольних заходів у забезпеченні якості навчання, дедалі більшу увагу треба зосереджувати на встановленні основних ознак сформованих в процесі навчання компетентностей студента як майбутнього фахівця.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: Навч. посіб. – Вид.2-ге, доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 298 с.; Лукіна Т. Моніторинг якості освіти: теорія і практика. – К.: Вид. дім «Шкільний світ», 2006. – 128 с.; Віткін Л.М. Управління якістю у вищих навчальних закладах// Стандартизація, сертифікація, якість. – 2002. - №4; Бондарчук Ю., Чуйко Г., Чуйко Н. Удосконалення форм і методів навчання відповідно до вимог Болонського процесу// Вища школа. – 2005. - №2. – С.35-41; Бондаренко О.О.Контроль навчального процесу як складова якості фахівців. – Інформаційне забезпечення навчального процесу у вищій школі: Тези доп. наук.-практ. конф., м.Одеса, 19-21.04.2007 р. – О.: Наука і техніка, 2007. – С.223-225 та інші.
2. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: Навч. посіб. – Вид. 2-ге, доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 298 с.
3. Козієвська О.І. Європейська перспектива: українські реалії Болонського процесу/ Вища освіта: Європейський вимір та українські перспективи. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.